

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV. {

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

} № 31.

ЕДНОМЪ ПРИТЕЛЮ

(на данъ пѣговогъ вѣчаня.)

Tout saison, tout ciel, sont bons quand on est deux;
Qu'importe aux coeurs unis, ce qui change autour d'eux.

Lamartine.

Вѣнаць брачный, вѣнаць светый,

Што на вашой сада глави;

Као майска ружа цвати,

То е венаць среће правый.

То е венаць кога плете,

Нетѣлесна кѣи природе,

Да на главу вашу мете,

И крозь животъ съ вама прође.

То е любовь, рай обећанъ,

Ком' с' радую среѣни млади;

То е любовь, коя животъ

На овоме свету слади.

Цвеће што васъ сада кити,

То остае цветъ до гроба.

Срећанъ животъ, кромъ пролећа

Непознае друго доба.

Навѣкъ ваша срца бы ке,

Новомъ росомъ оснажена,

Навѣкъ већа любовь ниче,

Гдѣ су срца саюжена.

И што выше корачате,

У дубльину будућности;

Ты' се выше вы надате,

Вольой среѣи и радости.

Пролеће е сада вама,

И садъ вамъ е животъ правый;

Докъ у срцу любовь стонъ,

Вѣнаць цвета све на глави.

Радуите се томъ животу,

Пуномъ среће и веселя,

Радуите се, такавъ животъ

Младости е сваке желя.

Шта љу да вамъ желимъ друго,

Желъ су вамъ испунѣне;

Жив'те среѣно, жив'те дуго,

Опомен'те с' кад-кадъ мене.

И я желимъ да ме сунце,

Съ таквимъ даномъ кадъ поздрави;

И да вѣнаць тай небесный

И на мојой цвета глави:

Ал' су желъ те јошть празне —

Камене су женске груди.

Нѣжна уста вичу на ме.

Сурови ме воле люди.

Пред-а-многъ е бурно море

Немогу га препловити;

Али љу се опетъ радо,

Я у нѣга утопити.

1854. год.

ДНЕВНИКЪ

Проте Ненадовића посланика србскогъ 1815. године у Бечу.

(продужено.)

(послови съ Англезима.)

30. Дек. 1814. год. у 1/2 8 сати одемо съ г. Фрушићемъ и г. Ђвтомъ полномоћному у конгресу министру англискомъ Кестларію, да му предамо сачиѣно прошеніе у име србскога народа, у комъ молба стои да бы се и онъ, као кралѣвъ намѣстникъ англискій, съ прочимъ саюзницима подузео, кодъ султана србскій народъ оправдати и у миръ довести и проч. но ненаѣмо га у двору, служители намъ рекну да сутра у 10 сати доѣмо, и да ѣмо му онда предати писмо, и моћи са шнѣимъ говорити. И тако вратимо се натрагъ.

31. Дек. у 10 сати опетъ одемо му, послужители ка-
Заше: јошть спава и вратимо се натрагъ. Тай истый данъ одемо опетъ Лорду енглескомъ изаѣе намъ нѣговъ секретаръ дамо му писмо и покажемо когъ е садржанія, и шта просимо. На то секретаръ каже: да се они у такве велике предмете мучно подуѣаѣаю. То е дѣло — вели — у себы врло деликатно, то се тиче султана и нѣгове внутрености, а мы смо са отоманскомъ портомъ у врло голему пріятельству — на то я рекнемъ: Па башъ за то што сте вы у пріятельству, мы къ великодушному англискому престолу и милостивому лорду припадамо, што ѣе нѣга султанъ найболъ као свога пріятеля послушати, и заповѣдити да се престане одъ оногъ надъ србима свирѣпствія. Онъ запята: На комъ е езыку прошеніе? „На нѣмачкомъ.“ Одговоримо. Мы нисмо добри немцы,“ рекне секретаръ, но опетъ га узме. Но други секретаръ пресети се, и врати намъ говореѣи: носите и на латин-

ски преведите ми, болѣ латински знамо и сутра га у 12 сати донесите. — Тай дань г. Давидовић и Фрушић одма у вече почну преводити, сутра дань 1. Јануара 1815. год. сврше писмо.

2. Јануара одемъ съ г. Фрушићемъ гди Лордъ обитава, предамо секретару, онъ намъ каже: докъ Лордъ прочита и види пакъ или ће васъ звати на разговоръ, или ће преко васъ што буде казати, и запишу у њиовъ дневникъ нашъ адресъ и нумеру гди пребивамо. 3. 4. и 5. Јан. писмо одлазили. 6. Јан. Самъ я и Ђвта ишли смо у квартиръ лордовъ. Дали намъ да сѣдимо. И разговарао се секретаръ турски съ нама, и допуњавали смо разговоръ съ прстима, пита ли смо има-ли какавъ одговоръ онъ одговори: јокъ, трећи дань быће одговоръ. 10. Јануара око 11 сати одемъ съ г. Фруш. и Ђв. гди намъ кажу служители лордови, нема сада ништа, но сутра у 12 сати, може бити да ћете моћи съ Лордомъ говорити, и тако одемо на трагъ. *)

(Дѣланиа кодъ цара Аустрискогъ.)

24. Декем. 1814. год. дали смо писмо молбено на г. графа Врбну да бы намъ у его императ. величества аудіенцію изходатайствовао, что бы прошеніе народно нѣму мы своеручно вручили — момакъ нѣговъ одговори: дођите прекосутра бы ће вамъ одговоръ. Ту самъ быо я г. Фрушић и Ђвта (Савић) — У речено време ишли смо я и Ђвта и пытали имали какавъ одговоръ за насъ и не бы — међу тымъ ишли смо свакиъ дань и вече и јутро.

28. Дек. дошао намъ є одговоръ писменъ да ћемо безсумниѣно имати аудіенцію кодъ его величества императора аустрискога — но кадъ императоръ опредѣли дань и часъ да ће намъ г. Врбна јавити и проче. Тай дань буду и писма (прошенія) сва готова, која є преписао Давидовић и Фрушић.

30. Дек. у 8 сати по подне съ г. Фрушићемъ одемъ у дворъ Фиршту Метернику да му предамо писмо (на немачкомъ езику) кое смо сачинили у име народа србскога но нѣгови служители кажу дођите уютру око 10 или 11 сати онда ћете моћи предати. (Капія одъ писма сачувана є. Учр.)

31. Дек. рано у 10 сати одемо опетъ гди место Метерника изађе намъ совѣтникъ державный Худелистъ, и прими писмо, и увѣрава насъ да ће га тай часъ дати графу Метернику. **)

1. Јануара. 1815. год. ишао є Ђвта у квартиръ графа Врбне, питао за одговоръ, и ніе ни тай дань изашао одговоръ за аудіенцію.

2. Јануара око подне я одемъ пытати има-ли одговоръ за аудіенцію, опетъ служители кажу: моргенъ, моргенъ! (сутра, сутра.) — 3. Јан. рано дођемъ кодъ Портрера и питаемъ, цедулъ прегледамъ, наше нема јоште, за

*) Далѣ о томе лорду ништа нема у рукопису, или ніе далѣ никаква отношенія съ нымъ о србској ствари было, или є кон листъ рукописа крозь то дуго време изгубаѣнъ. Учр.

**) Овде слѣдує дугачко пребациваѣ г. Худелиста бывшемъ у Београду Сенату, кон се спрамъ сусѣдногъ царства ніе умео владати. Кое ћемо придодати кадъ укупно све ове важне рукописе у књиґама печатамо. Учр.

то опетъ добиѣмъ одговоръ; моргенъ, моргенъ. — 4. Јан. опетъ одемъ рано (безъ толмача) прегледимъ цедулъ, наше нема; портиреръ (вратаръ) каже ми: фиръ уръ, фиръ уръ! (у 4 сата.) — Тога дана у 5 сати у вече, изиђе намъ цедуля да уютру т. є. 17. Јан. по немецкомъ будемо на аудіенціи кодъ его величества императора аустрискога.

5. Јануар. у 7 сати дођемо у Бургъ (царевъ дворъ.) Уђемо у салу, гди стоє на реду они, кои су пређе насъ опредѣлени и тако и мы у редъ на свое место станемо; т. є. Я, Фрушић и Ђвта, дође редъ и на насъ уђемо у салу, и по обичномъ поклоненію, на питаѣ его величества, каже му Фрушић тко смо и шта просимо, у томъ предамъ му я прошеніе у руке. Императоръ рекне: све я то знамъ. Извѣстно є да Срби много неправо трпе и трпити мораю до болѣгъ времена, я васъ пакъ увѣравамъ да самъ вашъ пріятель быо, и есамъ, да самъ васъ помагао барутомъ, оловомъ, топовима, раномъ, и совѣтима добримъ. Словомъ и дѣломъ, све самъ оно чинію што се годе могло посредствіемъ моимъ. Увѣрите се изъ тога што самъ васъ у државе мое приміо и заклоніо, а да ћу я садъ то чинити (т. є. да турцы престану сећи по Срби.) То вамъ обећавамъ, али добаръ стати немогу хоће ли султанъ послушати; но опетъ мыслимъ да ће мене пре послушати, него икаквогъ другогъ императора, будући самъ съ ныме у дрбу пріятельству. А да васъ одъ стране конгреса препоручимо и предуземо, то за садъ неналазимъ за добро, прво помисли ће султанъ да му заповедати намеравамо, а то нисмо — у состоянію чинити, я можемо оному народу веће зло проузроковати, а я незнамъ ко бы радій быо, вы или я, да вамъ помогнемъ; но ћу му пріятельски представити, и мыслимъ у тврдо да ћете до неколико дана слѣдства мои предпріятія у дѣйствию познати, али я знамъ добро, да докле име Србинъ и Турчинъ царствує, то двоє неможе се сложити. Я ћу султану одъ мое стране што могу лепше и ласкавіє представити одъ стране комшилука, и не сумнамъ кодъ султана да се послушати нећу, но хоће ли нѣга нѣгове паше послушати то незнамо, вы знате како є кодъ турака, но шта ћемо кадъ се што болѣ за садъ за васъ учинити неможе. Я бы найрадій томе народу помоћи, народу велимъ, у коемъ толики интересъ мое државе лежи — съ коимъ самъ се я толико година лепо слагао, съ коимъ на вѣки лепо живити желимъ. Моя є желя заслуге србскога народа о мени, оправдати и наградити, а и мое заслуге, јоштъ већма кодъ нѣи умложити, сада пакъ јоштъ време ніе, и увѣрите народъ о момъ добромъ срцу къ нѣму, о моемъ посредствію и соучастію и о моемъ торжественномъ обѣщанію, да ћу султану представити и моли ти га, како најболѣ знао будемъ, да вамъ спасеніе буде. Мое о вама обећаѣ заиста чуће те до некогъ времена, а желимъ и ради ћу да га у состоянію вашемъ осетите. А вы постойте овде (у Бечу) јоште, я ћу вамъ казати шта буде. — По томъ мы се поклонимо, и задовольни и весели одемо. (продужиће се.)

ПУТНИЧКА ПИСМА.

(продужено.)

Онако уморенъ спавао самъ у колима слађе, него ни на едномъ меканомъ душеку. На едан-путъ поштан-

сна, кола затутнѣ необычно, и я се тргнемъ изъ сна. Погледамъ крозь прозоръ, и видимъ гдѣ крозь одну лепу улицу трче; и съ десна и с' лева были су сводови надъ дућанима, изподъ кои сводова слободно по петорица могу ићи кадѣ е киша. Зора текъ е почела свитати. Редко се ко по улицама или предъ кућама виђао. У колима была су јоштѣ три путника, одъ кои само се еданъ пробудио беше. „Гдѣ смо мы сада?“ упитамъ я оногъ што е према мени сѣдио, и свакиъ часъ свою спаваћу капу намештао. Онъ само затресе главомъ, и каже две три речи, изъ кои видимъ да незна немачки, и да е Енглець. На то се пробуди и онай што е поредъ мене сѣдио, протре добро очи погледа крозь прозоръ, окрене се мени упита ме: „гдѣ смо мы сада?“ „Я незнамъ, я овуда првый путь путуемъ.“ Одговоримъ му я. На то онъ промоли главу крозь прозоръ и упита кочиѣша; и текъ сада дознамо да смо у Берну. Мало за тымъ стану кола предъ поштомъ, и мы одемо у гостилницу „кодъ Сокола“ гдѣ продужимо нашъ јутренњи санъ.

Бернъ е прва и у свему најглавниѣ варошъ у Швайцарской, али нема готово никакве важности за оне, кои у Швайцарской траже да виде само лепе долине, водопаде, глечере, и велике брегове. Бернъ е стара варошъ, и лежи као на полуострову рѣке Аара, и нема выше одъ 23 хиляде обитателя. Ту се обично држи скупштина целогъ швайцарскогъ саюза. У главной улици има три куле; а око вароши има високъ али танакъ зидъ. Универзитетъ е основанъ 1834 год. али сада нема выше одъ 250 ђака, мложина швайцарске младежи иде радо на проглашене немачке универзитете. Едну лепу стару цркву гледао самъ, коя е пре 400 година зидана. О музеуму, о библиотеки немогу ништа ни говорити, ербо ий нисамъ ни гледао.

У Берну седе обично посланицы страны држава. Бернъ е врло здрава варошъ, нѣгово положенѣ неможе лепше быти. Источно одъ Берна милина е погледати, — као у каквой парадѣ стаяли су снѣгомъ покривени врљови брегова. На целомъ овомъ момъ путованю одъ Хайделберга доведе, у Берну почео самъ осећати дуго време. Тешко ми се было навикнути на самоћу. Ни едного познаника нисамъ имао. На врљу снѣжны пусты алпа на Фурки и на Гримзлу, на Готхарду на Риги, имао самъ и сувише познати и друштва и веселя; а у Берну, у овой многолюдной вароши, осећао самъ се, да самъ усамљенъ. За едно после подне имао самъ доста времена, да читаву варошъ у накрсть проћемъ. У вече подпунио самъ мой путный дневникъ, и побележио јоштѣ гдѣ што чега самъ се опоменуо, а сутра седнемъ опетъ на поштанска кола и преко Аарберга, Ерлаха и Блеза доћемъ у самый мракъ у Нев-шатель. Кадъ човекъ на колима путуе нема шта преповедати, ишли смо брзо, као што обично брзо пошта иде, и морали смо се изъ кола задоволити само узгреднымъ гледанѣмъ. Одъ Берна до Нев-шатела предѣли су врло льпи и обдѣлани, села и вароши честа, и нема нигдѣ велики брегова. У друштву у колима није се нашао ни еданъ кои е радо говорио, свакиъ е у своемъ краю спавао, пушио или самъ у своимъ мыслима забавляо се; а и я самъ радѣ ћутао, и мыслио на прошле дане могъ путованя и на моѣ путничко друштво, коѣ се у Туну разтурило. Кадъ смо были близу Нев-шатла, прошли смо између бѣлскогъ и невшателскогъ езера, коя се езера едномъ рѣ-

комъ саюжаваю, ту самъ радо гледао оно езеро, гдѣ е Русо, кадъ е са сви страна гонѣнъ быо, у своемъ маломъ чуну по вазданъ лежао, и пушћао се да га таласи езера по својой вољи тамо амо гоне. У своемъ маломъ чуну, налазио е онъ себи спокойство коѣ су му люди на сувой земљи одузимали.

(продужиће се.)

БЕРБЕРИНЪ.

Господинъ. А гдѣ си ты до сада быо, те си единак о слао твогъ калфу да ме брѣя?

Берберинъ. Уѣо самъ се быо за езыкъ па нисамъ никога могао брѣяти. То естъ: кадъ немогу да говоримъ я немогу онда ни да брѣемъ, па зато самъ радѣ изостао, него да васъ брѣемъ и ћутимъ. Међу тимъ болѣ бы може быти было да самъ мало езыка одгризао, ербо многи се туже, хтедо рећи хвале, што докъ васъ едного обрѣямъ јошъ многе и као што веле са врло тупомъ бритвомъ обрѣямъ; па ий боле, али ипакъ немаре кадъ ми ништа за то брѣянѣ неплаћаю. Садъ вамъ имамъ много говорити, и да хоћете свакиъ данъ да вамъ долазимъ докъ се мало неизговоримъ. Штета што на господи брада брже нерасте, ер знате да кадъ се у сну брада снѣ, то люди толкую да е честь, али такве снове редко ко саня, и я мыслимъ люди се зато брѣяю да небы ни у сну имали чести. И отудъ долази да само они кои имаю браду имаю титулу: честнѣйши и пречестнѣйши. А женскомъ полу Богъ није никако ни дао браде; — а то найвыше сбогъ тога што жене небы могле ћутати докъ се обрѣю, или може быти ни зато жене и девойке немаю браду што оне людма пушћаю браде.

Господинъ. Манѣ говори, а болѣ пазѣ на свой посао. Ето све си ми бркове насапунио. Какве су ти то ручетине?

Берберинъ. Опростите. — Шта ћу вамъ я кадъ није у свету обичай да овай занатъ женскѣи полъ одправя. Па бы онда свакиъ лепо и радо трпио да му берберинъ савъ образъ и очи своимъ малимъ и нѣжнымъ рукама замаже; а овако наравна стваръ да е свакомъ господину одвећъ неприятно де га берберинъ као што кажете са своимъ ручетинама узъ образъ и низъ образъ милуе. Кадъ е уведено у обичай да се брѣяю браде, требало бы да е уведенъ и тай обичай да жене мораю то чинити; и ако нигда, то баремъ онда жене бы миловале свое люде кадъ ий брѣю. То естъ — или болѣ место то естъ да говоримъ сирѣчь, ербо, одъ како нема ништа новогъ одъ источногъ питаня, отворило се у Шумадинѣи едно езыкословно питанѣ: или е болѣ говорити то естъ или сирѣчь, и тако докъ бы се то питанѣ рѣшило, мы бы остали морали ћутати ербо безъ те речи тешко е говорити или писати. Кодъ наши учены люди то е обично; како се у Европи почне ратъ или што важно рѣшавати, они одма предузму питанѣ о правопису. Тако е было за време рата првогъ Наполеона, тако е было доцнѣ 1830. године, тако е было и 1848. године па тако ћемо продужавати и сада.

Господинъ. А кога е мнѣниѣ учредникъ Шумадинѣе?

Берберинъ. Као што се види изъ Шумадинке, онъ е у томе питању са свимъ неутраланъ, садъ само незнамо или е неутраланъ као Шведска изъ стра' или као Прайска изъ начела. Што се тиче правописа и езика, онъ е довољно показао да е слѣдственъ — у неслѣдственности.

М Р В И Ц Е

Учитель еданъ запита еданпуть ученике свое: какву силу има зима а какву вруфина? па кадъ му ни еданъ на то ние одговорити могао, онда имъ онъ каже: да зима скупља предмете, а вруфина да распротранява. Затимъ и опеть упыта: был' ми кой одъ васъ могао то изъ искусства доказати. На то се дигне еданъ и одговори: да како, еръ кадъ е зима, данъ е кратакъ, а кадъ е вруфина данъ е дугачакъ.

— Християни празную неделю, стари Грци понедељникъ, Персијани вторникъ, Ассиријани празновали су среду, Египтијани четвртакъ, Турци празную петакъ, Чивути суботу, а леньи свакиј данъ.

О Е З Ы К У.

(край.)

Неће ли болъ бити, да у овима рѣчма послѣдуесе Теоори В. Л. и да се остане при: Патрокль, Софокль, Перикль, Оемистокль, почемъ те рѣчи простъ народъ нигда и не говори; и ние могуће на о окончавати ий? и неће ли болъ бити, остати при именителномъ „Министеръ, Театеръ, Александеръ,“ почемъ е тако здраво у народный говоръ ушао, па само о неправности косвени падежа' бринуте се? кое као да е и био правый задатакъ В. Л. комъ се мора признати за заслугу, да е дао себи труда, ослободити читателъ „Србски Новина“ одъ онако противуприродногъ задржаваня писмена е у косвени падежи, ако бы име „Александеръ“ просто скланило се као србске рѣчи на еръ, н. п. гуштеръ, бисеръ, деверъ, плетеръ, и т. д. Р. гуштера, бисера, девера, плетера.

Ово ће се предложень оправдати примѣромъ, узетымъ изъ собственогъ имена „Павле.“ Оно е латинско Paulus славенски Павелъ, а србски га кажу „Павле“ или „Павлао,“ а родительный е у славенскомъ и у србскомъ „Павла,“ са избаченьмъ гласнога. Ние ли очевидно, да не стои толико за именителнымъ, него за падежима косвенимъ. Како бы было, кадъ бы ко говорио: „Павала, Павалу“? и т. д. или, кадъ бы рекао: Павалъ, или Павль? Народъ га е назвао у именителномъ како е хтѣо, а именно: Павле и Павлао, и при томе мора остати, еръ иначе бы се нѣму чинило насиліе съ „Павалъ“ и „Павль,“ а нужно е предохранявати косвене падеже одъ задржаваня гласница, было а было е, да не буде род. Павала или Павеа, почемъ е то противуприродно.

Исто предложень потврѣую примѣри, узети изъ други даљи езика, французскогъ и нѣмачкогъ. По Теоори — В — французска рѣчь: Louvre (кралѣвска палата у Паризу) = Лувръ, морала бы гласити „Луваръ“ као и „Nave“ (Варошь у французской) = Хавръ, Хаваръ, и „manoevre“ = маневръ, маневаръ, и т. д. и нѣмачке рѣчи „Winz, Kdn“ морале бы гласити: Линѣцъ, Келѣнъ, као и Салцбургъ, Штрае-

сбургъ, Салцбурагъ, Штрассбурагъ, и грчке: Плутархъ, Трапезунтъ, Плутарахъ, Трапезунатъ, и т. д. кое бы све врло необычно было.

— В — има уобште право са своіомъ теориомъ, еръ Србљи, гдѣ се годъ удобна прилика укаже, радо умеу одъ нѣга предложено кратко а, као у рѣчи „Тигаръ“ (Tigris, животно и рѣка:) „Негаръ“ (Negre; народъ:) и т. д. ал' нужно ће бити съ едне стране обазрѣти се на народный говоръ, съ друге пакъ не терати пуризамъ тако далеко, да се нѣмъ езику насиліе чини. Нити е могуће и у другимъ наукама, а камо ли у Грамматикѣ, сва понятія у правила довести, но мораю се силна изятія трпити.

И тако налазимъ, да ће правый задатакъ писателя бити, предохранявати езыкъ одъ противуприродны обраћаня примѣра на правило, а не сва понятія дотеривати подъ едно исто правило.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Црногорскій князь Данило помиловао е неке бегунце кои су сбогъ несогласія при ступаню нѣгомъ на княжеско достоинство морали изъ Црне горе утећи, они се сада зае са Бошковичима повраћаю у Црну гору да живе.

— Съ долазкомъ французскогъ министра Друен-деліе и Али-паше брой членова конференціе нарастао е на тринаестъ; и бриселске новине закључую да неће мира бити, ербо е то несрећно число; и по свой прилицы у тринаестомъ засѣдаю сврши ће се конференціе. Енглескій посланикъ Руселъ са свимъ е спремљенъ да одлази.

— Сва египетска резервна войска отишла е у Кримъ. У Криму почеле су се войске опеть да туже да немаю доволно воде.

— Царъ францускій Наполеонъ са царицомъ дочекань е у Лондону, и проводи се врло сѣшно. У овой посѣти сматраю Енглези и Французи јоште веће утврђењ саюза између ове две силе.

— У Азиѣ купе Енглези своевольнике за свою войску. У Грчкој pojavуе се мложина айдука. —

— Говори се да ће царъ Наполеонъ изъ Лондона у Бечъ доћи, при почетку месеца Мая да ће съ царицомъ ићи у Кримъ.

— Изъ Белгіе посланъ е на парискій излогъ индустрије, еданъ табакъ артие кои е 11.400 стопа дугачакъ. —

— Прибављене и скупљене црквене ствари, кое су наменѣне за католическе цркве у Бугарској, изложене су у католическомъ читалишту Северина, и може ий свакиј гледати.

— Изъ Крима явля Горчаковъ да су Руси саюзницима причинили доста штете, и да су Руси за два дана имали 830 мртвы. — У Криму очекуе се да опеть дођу велики князеви руски Михаилъ и Никола. — Князь Менчиковъ оздравіо е, и путова ће у Петербургъ.

Течай новаца: сребро 126; дукати по 5 фор. 52 кр. ср. за банке.